

ISSN 2391-9450 (print)

ISSN 2450-4114 (online)

HEREDITAS MINARIORVM

Začátky dolování v Jáchymově (...) – o počátkach
górnictwa w Jachymowie

Mineral developers and local community (...) – parki
rekreacyjne i ścieżki ekologiczne w dawnych
kamieniołomach Karelii

Epizody historycznego górnictwa
Nowej Rudy, Nowego Kościoła, Wilkowa,
Masywu Śnieżnika, Gór Sowich

Ochrona historycznych wyrobisk podziemnych

Wczesnośredniowieczne kamienie żarnowe
do rozcierania rud z Dąbrowy Górniczej

Góry Stołowe jako obszar intensywnego
historycznego wydobycia piaskowca

Iga kuni sekitan yama no zu – historyczna rycina ukazująca
górnictwo węgla w XIX-wiecznej Japonii

Vol. III (2016)

REDAKCJA / Editorial Board

Paweł P. ZAGOŹDŹON (Redaktor naczelny / Editor-in-Chief)
Maciej MADZIARZ (Zastępca redaktora naczelnego / Deputy Editor)
Katarzyna ZAGOŹDŹON (Sekretarz redakcji, Redaktor statystyczny/ Managing & Statistic Editor)
Marek BATTEK (Redaktor techniczny / Production Editor)
Katarzyna GRUDZIŃSKA (Redaktor tematyczny i strony www/ Thematic & Website Editor)

RADA NAUKOWA / Scientific Council

Wojciech CIĘŹKOWSKI (Przewodniczący / President)
Stanisław DUŻY Marek W. LORENC
Marek NIEĆ Vitali SHEKOV
Andrzej J. WÓJCIK

RECENZENCI / Reviewers

Jan Butra (KGHM Cuprum Centrum Badawczo-Rozwojowe)
Wojciech Ciężkowski (Politechnika Wrocławska)
Stanisław Duży (Wydział Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej)
Jan Harasimowicz (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego)
Kajetan d'Obyrn (Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH)
Eufrozyna Piątek (Fundacja Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska)
Janusz Skoczylas (Wydz. Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza)
Tomasz Stolarczyk (Muzeum Miedzi w Legnicy)
Piotr Strzałkowski (Wydział Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej)
Joanna Szczepankiewicz-Battek (Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu)
Andrzej J. Wójcik (Instytut Historii Nauki PAN)

ADRES REDAKCJI / Editorial Office

Wybrzeże Wyspiańskiego 27, 50-370 Wrocław, Polska / Poland
www.history-of-mining.pwr.wroc.pl
hereditas.minariorum@pwr.edu.pl

© Copyright by Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii
Politechniki Wrocławskiej

ISSN 2391-9450 (print)
ISSN 2450-4114 (online)

Artykuły publikowane w „Hereditas Minariorum” są recenzowane /
„Hereditas Minariorum” is a peer reviewed journal

Printed in Poland

Opracowanie redakcyjne i korekta / Editorial development and proof-reading:
Marek J. Battek

Opracowanie tekstów anglojęzycznych / English language editor:
Ewa Kuźbik

Zdjęcie na okładce: Andrzej Kołecki
(Głębokie partie sztolni kop. św. Anna w Marcinkowie /
Deep part of adit of St. Anna mine in Marcinków)

Nakład (egz.) / Issue (copies): 200
Objętość (ark. wyd.) / Containing (publishing sheets): 19,0

SPIS TREŚCI / CONTENTS

Od redakcji / Editorial	5
-----------------------------------	---

ARTYKUŁY / ARTICLES

Andrea Huczmanová Začátky dolování v Jáchymově, založení města a mincovní práva Šliků ve světle politických jednání a písemných pramenů	9
The origin of mining in Jáchymov, founding of the city and minting law of Šlik in the light of written sources	
Vitali Shekov, Kirill Shekov Mineral developers and local community: on the way toward mutual understanding . .	25
Przedsiębiorstwa górnicze i społeczności lokalne: na drodze do wzajemnego zrozumienia	
Wojciech Preidl, Andrzej J. Wójcik, Grzegorz Dyduch Ochrona, konserwacja i restauracja kamiennych obudów wyrobisk podziemnych	33
Protection, maintenance and renovation of stone casings of underground excavations	
Maciej Bodlak, Robert Borzęcki, Andrzej Zibrow Historia eksploatacji węgla kamiennego na polu „Piast” w Nowej Rudzie na Dolnym Śląsku z uwzględnieniem zjawiska wyrzutów gazów i skał	53
The hazard of gas and rock outbursts in the old mine Ruben (“Piast” Nowa Ruda)	
Krzysztof Maciejak, Marcin Maciejak Zakłady Górnicze „Nowy Kościół”	83
Nowy Kościół copper mine	
Robert Borzęcki, Aneta Marek Pozostałości górnictwa rud uranu w Masywie Śnieżnika	109
Remnants of uranium ore mining in Śnieżnik Massif	
Krzysztof Domagała Podziemna wielka wojna	135
Underground Great War	
Agnieszka Gontaszewska Glisno – zapomniane uzdrowisko oparte na węglu brunatnym	157
Glisno (West Poland) – a forgotten lignite-based-spa	

SPOJRZENIE W PRZESZŁOŚĆ. HISTORYCZNE GÓRNICTWO W ŚWIECIE LOOK INTO THE PAST – HISTORIC MINING AROUND THE WORLD

Najstarsze kopalnie świata	167
The oldest mines in the world	
O mało znanych związkach Marcina Lutra z górnictwem	172
A little-known relationship of Martin Luther with mining	

KOMUNIKATY NAUKOWE / SCIENTIFIC COMMUNICATIONS

Aldona Garbacz-Klempka, Łukasz Karwowski, Dariusz Rozmus Kamienie żarnowe do rozcierania rud ze stanowiska nr 8 w Dąbrowie Górniczej-Łośniu Ore-Grinding quern-stones found at site no. 8 in Dąbrowa Górnicza-Łośień	177
Karolina Rybicka Kopalnia rudy miedzi w Wilkowie od powstania do 1945 roku..... Copper ore mine in Wilków from establishment to 1945	193
Wiesław Kotarba Towarzystwo Kopalń Węgla „Flora” spółka akcyjna w Dąbrowie Górniczej Joint-stock company Coal Mines „Flora” in Dąbrowa Górnicza (Poland)	199
Katarzyna D. Zagożdżon Wstępne wyniki rozpoznania reliktyw eksploatacji i obróbki piaskowców na obszarze Gór Stołowych Preliminary results of recognition relicts of sandstone mining of the Stołowe Mountains	215
Stefan Gierlotka Rozwój elektryfikacji kopalń węgla kamiennego Development of electrification in the mining industry	225
Stanisław Duży, Grzegorz Dyduch, Wojciech Preidl Ochrona wyrobisk podziemnych o wartości historycznej Protection of underground excavations of historical value	237
Andrzej J. Wójcik „O skalnym oleju” – publikacja księdza Franciszka Siarczyńskiego z 1828 roku “O skalnym oleju” (“the rock oil”) – priest Franciszek Siarczyński’s publication from 1828	243
Marek J. Battek Góry Harzu i Sudety – porównanie wykorzystania turystycznego reliktyw górnictwa podziemnego. Harz and Sudety mts. – comparison of touristic using of underground mining relics	255
Paweł P. Zagożdżon Katarzyna D. Zagożdżon Podziemne obiekty geoturystyczne na terenie Polski Underground geotourist objects in Poland	267

RECENZJE / REVIEWS

Marek J. Battek Recenzja Tom Mangold, John Penycate, <i>Wietnam: wojna pod ziemią</i> Review: T. Mangold, J. Penycate, <i>Wietnam: wojna pod ziemią</i> (original title <i>The Tunnels of Cu Chi</i>)	283
---	-----

KONFERENCJE / CONFERENCES

Międzynarodowa konferencja muzeów górniczych i skansenów podziemnych Wieliczka–Bochnia 2018 International Conference of Mining and Underground Museums Wieliczka–Bochnia 2018	285
--	-----

W KRĘGU KALLIOPE I KLIO – GÓRNICCTWO W SZTUCE
IN CIRCLE OF KALLIOPE AND KLIO – MINING IN ART

Coal Mine in Iga Province (Iga kuni sekitan yama no zu) by Utagawa Hiroshige III ... Kopalnia węgla w prowincji Iga (Iga kuni sekitan yama no zu) autorstwa Utagawy Hiroshige III	289
--	-----

OD REDAKCJI

Z satysfakcją informujemy, że nasze czasopismo jest już indeksowane w bazach bibliograficznych Bazhum, BazTech i DBC. Do ich zasobów wprowadzone zostały oba archiwalne tomy, nie zwlekając umieścimy tam również publikacje zamieszczone w tomie niniejszym.

Stopniowo staramy się modyfikować formę i podnosić rangę wydawnictwa. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wielu czytelników zmieniliśmy szatę graficzną okładki m.in. opatrując ją jedną z fotografii nadesłanych na zorganizowany specjalnie z tej okazji konkurs. Naszym celem jest m.in. dojście do wielojęzycznej formuły czasopisma, w związku z tym z zadowoleniem zwracamy uwagę na artykuły autorów z Czech i Rosji, które mogliśmy zamieścić w III tomie *Hereditas Minariorum*: „Začátky dolování v Jáchymově...” oraz „Mineral developers and local community...”. Dzięki pomocy Irwina Lavenberga (The Lavenberg Collection of Japanese Prints) mogliśmy też przedstawić niezwykle i egzotyczny przykład dzieła sztuki prezentującego dawną działalność górniczą (zob. rubryka W kręgu Kalliope i Klio – Górnictwo w sztuce). Pozostaje mieć nadzieję, że napływające do redakcji materiały z zagranicy to dobra wróżba na przyszłość.

Większość artykułów i komunikatów zamieszczonych w *Hereditas Minariorum III* przedstawia różne fakty z historii górnictwa w szeregu ośrodków na Dolnym Śląsku. Na tym tle wyróżnia się kilka tekstów dotyczących innych obszarów, jak np. opis historii opartego o wykorzystanie nietypowego surowca mineralnego dawnego uzdrowiska na Ziemi Lubuskiej, czy znalezisko wczesnośredniowiecznych kamieni żarnowych do rozcierania rud w Dąbrowie Górniczej. Poruszane jest zagadnienie ochrony historycznych wyrobisk podziemnych, przedstawiamy też pewne, związane ze stosowaniem technik górniczych, aspekty dawnych konfliktów zbrojnych.

Już teraz zapraszamy do nadsyłania materiałów do IV tomu *Hereditas Minariorum*, w tym fotografii, które wezmą udział w kolejnym konkursie na zdjęcie okładkowe.

EDITORIAL

We are pleased to announce that our journal is now indexed in the bibliographic databases of Bazhum, BazTech and DBC. Those resources now include both archival volumes, and publications included in this volume shall be posted there shortly.

We are gradually working on modifying the form of the publication and enhancing its reputation. To meet the expectations of many readers the design of the cover has been updated and it now includes one of the photographs submitted for a specially organised contest. One of our goals is to develop the magazine to become multilingual in its form. We are therefore pleased to welcome articles from Czech and Russian authors in this third volume of *Hereditas Minariorum*: “Začátky dolování v Jáchymově ...” and “Mineral developers and local community ...”. On top of that, Irwin Lavenberg (*The Lavenberg Collection of Japanese Prints*) will introduce the reader to a rare and unusual work of art presenting a historic mining activity (see *In the Circle of Kalliope and Klio – Mining in Art*). We hope these articles are only the beginning and we will be inundated with similar ones from all over the world in the future.

Most of the articles and messages posted in *Hereditas Minariorum III* discuss different facts from the history of mining in a variety of centres in Lower Silesia. However, there are also several texts relating to other areas, such as the history of a former spa in Ziemia Lubuska where a rare mineral was used in therapy or the remains of early quern stones used for milling ores in Dąbrowa Górnicza. The problems of protecting historical underground pits and aspects of past armed conflicts associated with the use of mining techniques have also been touched upon.

Please feel invited to submit materials to the fourth volume of *Hereditas Minariorum* including photographs for the competition for the cover photo.